

PROVINCIE

Monumenten Inventarisatie Project Noord-Holland

Stede Broec

Gemeentebeschrijving, september 1992

*Foto omslag:
Elektrische schepenlift uit
1922 aan de Overtoom te
Broekerhaven (foto RDMZ).*

Inhoud

	Verantwoording	5
1.	Inleiding	7
2.	Bodemgesteldheid	9
2.1	Bodem	9
2.2	Afwatering	9
3.	Grondgebruik	11
3.1	Agrarisch	11
3.2	Niet-agrarisch	11
3.3	Landschapsbeeld	11
4.	Infrastructuur	13
4.1	Landwegen	13
4.2	Wateren	13
4.3	Spoor- en tramwegen	13
4.4	Dijken	14
5.	Nederzettingsstructuur	17
5.1	Algemeen	17
5.2	Bovenkarspel	17
5.3	Grootebroek	17
5.4	Lutjebroek	17
5.5	Horn	18
5.6	Broekerhaven	18
5.7	Verspreide bebouwing	18
6.	Bebouwingskarakteristiek	19
	Verantwoording inventarisatie	21
	Tabellen	23
	Geraadpleegde werken	25
	Herkomst afbeeldingen	27
	Afbeeldingen	29
	Register	43
	Colofon	47

Verantwoording

Het Monumenten Inventarisatie Project (MIP) is ontwikkeld op initiatief van de Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur om geheel Nederland te inventariseren op het gebied van architectuur en stedenbouw uit de periode 1850-1940. Het project wordt, in samenwerking met de Rijksdienst voor de Monumentenzorg, uitgevoerd door de provincies en de vier grote steden.

De doelstellingen van het MIP zijn:

- het verkrijgen van een landelijk overzicht van jongere bouwkunst en stedenbouw uit de periode midden 19de eeuw – Tweede Wereldoorlog;
- het bevorderen van kennis en waardering voor historische stads- en dorpsgezichten en monumenten van geschiedenis en kunst uit de periode midden 19de eeuw – Tweede Wereldoorlog;
- basisgegevens aan te leveren voor wetenschappelijk onderzoek op architectuurhistorisch, bouwhistorisch, stedenbouwkundig, historisch-geografisch en/of industrieel-archeologisch terrein;
- bouwstenen aandragen voor te ontwikkelen beleid van de drie bestuurslagen ten aanzien van ruimtelijke ordening, stadsontwikkeling en monumentenzorg en als basis voor planologische en stedenbouwkundige afwegingen;
- selectie- en registratie-activiteiten van de drie bestuurslagen ten aanzien van objecten, ensembles, structuren en gezichten mogelijk te maken.

Voor de uitvoering van de werkzaamheden zijn de provincies in regio's onderverdeeld. Binnen deze inventarisatiegebieden wordt het werk per gemeente verricht. Hiertoe wordt de gemeentelijke indeling van 14 maart 1988 (start MIP Noord-Holland) gehanteerd. Grenswijzigingen van later datum worden bij de betreffende gemeenten vermeld.

Van elk inventarisatiegebied en van elke gemeente wordt een beschrijving gemaakt waarin geografische, sociaal-economische en stedenbouwkundige ontwikkelingen binnen het betreffende gebied c.q. gemeente worden geschetst, toegespitst op de periode 1850-1940. Voorts worden waardevolle gebouwen en ruimtelijke structuren uit de betreffende periode in beeld gebracht.

De nu volgende gemeentebeschrijving richt zich op de gemeente Stede Broec. Voor geografische, sociaal-economische en cultuurhistorische ontwikkelingen in groter verband kan de MIP-regiobeschrijving West-Friesland worden geraadpleegd.

De gemeentebeschrijving is tot stand gekomen op basis van vergelijking van kaartbeelden uit circa 1850, 1900 en 1940, literatuuronderzoek en inventarisatie in het veld.

De gemeentebeschrijving volgt in de eerste vijf hoofdstukken het model voor een regiobeschrijving van drs. L. Prins, Rijksdienst voor de Monumentenzorg 1988. Hieraan zijn een bebouwingskarakteristiek, een stedenbouwkundige typologie, een beschrijving van de gebieden met bijzondere waarden, alsmede een verantwoording van de inventarisatie toegevoegd.

De MIP-inventarisatie in de gemeente Stede Broec is verricht door mevrouw drs. N.C. van Goor, projectmedewerker MIP bij de provincie Noord-Holland. De gemeentebeschrijving is gemaakt door M.J.B. van den Beemt, stagiair sociale geografie bij de provincie Noord-Holland. Aanvullende werkzaamheden werden verricht door E. van Amersfoort, projectmedewerker MIP.

Haarlem, september 1992

I. Inleiding

De gemeente Stede Broec ligt in de provincie Noord-Holland in het MIP-inventarisatiegebied West-Friesland. Naast het dorp Bovenkarspel, waar het raadhuis staat, bestaat de gemeente uit de dorpen Grootebroek en Lutjebroek, en omvat alsmede de buurtschappen Broekerhaven en Horn. De oppervlakte van de gemeente bedraagt 1.555 ha en zij telde op 1-1-1989 18.424 inwoners. Zie tabel 1a en 1b voor de bevolkingsaantallen tussen 1850 en 1940.

De gemeente Stede Broec bestaat sinds 1979. Zij ontstond door het samenvoegen van de voormalige gemeenten Bovenkarspel en Grootebroek. Gedurende de MIP-periode hebben zich in de grenzen van deze afzonderlijke gemeenten geen wijzigingen voorgedaan. Na de MIP-periode is de grens twee maal gewijzigd. In 1942 werd aan het grondgebied van de toenmalige gemeente Bovenkarspel een 100 meter brede strook IJsselmeerwater toegevoegd. Na een grote ruilverkaveling werd bij de gemeentelijke herindeling van 1979 een aanzienlijk stuk land, dat tot dan toe aan de gemeente Bovenkarspel behoorde, overgedragen aan de gemeente Andijk. Hiermee werd de zeer grillig verlopende noordgrens van de gemeente rechtgetrokken.

De gemeente Stede Broec maakt deel uit van het MIP-inventarisatiegebied West-Friesland, dat verder bestaat uit de gemeenten Andijk, Barsingerhorn, Drechterland, Enkhuizen, Harenkarspel, Heerhugowaard, Hoorn, Langedijk, Medemblik, Niedorp, Noorder-Koggenland, Obdam, Opmeer, Sint Maarten, Sint Pancras, Schagen, Venhuizen, Warmenhuizen, Wervershoof, Wester-Koggenland en Wognum.

Vijf van deze gemeenten grenzen direct aan Stede Broec. In het oosten is dat Enkhuizen, in het zuiden Venhuizen, in het westen Drechterland, in het noordwesten Wervershoof en in het noorden Andijk.

Ten behoeve van de inventarisatie is de gemeente Stede Broec opgedeeld in vier MIP-deelgebieden, te weten:

Stede Broec/Bovenkarspel, Stede Broec/Grootebroek,
Stede Broec/Lutjebroek en Stede Broec/Buitengebied.

(Zie afbeeldingen 1 t/m 7).

2. Bodemgesteldheid

2.1 Bodem

Het landschap in de gemeente Stede Broec behoort tot het zogenaamde (herverkaveld) kleipolderlandschap. De bodem bestaat voornamelijk uit jonge zeekleigronden, in textuur variërend van licht zandig tot zwaar. Alhoewel veen ooit nagenoeg het hele grondgebied van de huidige gemeente Stede Broec besloeg, komt veengrond tegenwoordig nauwelijks meer voor.

In de 9de of 10de eeuw werd een begin gemaakt met het ontginnen van dit tot dan toe woeste veengebied. Als basis voor de ontginning dienden waarschijnlijk de in het gebied aanwezige natuurlijke veenstroompjes, maar waar deze precies gelegen hebben is nu niet meer vast te stellen. Om het veen te ontwateren werden op regelmatige afstand van elkaar sloten gegraven. Deze sloten dienden tevens om de verschillende percelen per boot te kunnen bereiken, want de aanleg van wegen was in dit drassige veengebied nagenoeg uitgesloten. Wanneer men de ontginningen wilde uitbreiden deed men dat door de sloten, en dus de kavels, veenwaarts te verlengen. Op deze wijze ontstond een patroon van strokenverkaveling.

Dat een groot deel van de bodem in dit veenontginningsgebied tegenwoordig uit jonge zeekleigronden bestaat is eenvoudig te verklaren. Het veen is na de ontginning door oxydatie geheel of gedeeltelijk verdwenen. Oxydatie ('verbranding') van veen treedt op wanneer als gevolg van het ontwateren zuurstof toe kan treden. Wanneer men doorgaat met het ontwateren verdwijnt op deze wijze uiteindelijk al het veen en komt de eronder liggende jonge zeeklei aan de oppervlakte. In grote delen van de gemeente Stede Broec is dit gebeurd. Veengrond treffen we alleen nog aan in de Lutjebroekerweel, onderdeel van het natuureservaat 'De Weelen' in het uiterste noorden van de gemeente. Het gaat daarbij om niet-uitgeveend laagveen.

Van reliëf is in Stede Broec nauwelijks sprake. Vrijwel de gehele gemeente ligt tussen de 1,5 en 0,5 meter onder N.A.P. Een uitzondering hierop vormt de dijk langs het IJsselmeer met een maximale hoogte van 3,8 meter boven N.A.P.

(Zie afbeelding 8).

2.2 Afwatering

Tegenwoordig behoort het grondgebied van de gemeente Stede Broec in zijn geheel tot één afwateringsgebied: Polder het Grootslag. Deze polder beslaat het grootste deel van oostelijk West-Friesland en omvat naast Stede Broec (geheel of gedeeltelijk) de gemeenten Andijk, Drechterland, Enkhuizen, Venhuizen en Wervershoof.

Door middel van een uitgebreid en ingewikkeld stelsel van sloten en vaarten wordt het overtollige water naar twee verschillende uitwateringsplaatsen gebracht: Broekerhaven in de gemeente Stede Broec en Kerkbuurt in de gemeente Andijk. Daar wordt het water omhooggemalen en op het IJsselmeer geloosd. In het begin van de MIP-periode gebeurde dat met behulp van dertien windvijnmolens. Drie daarvan stonden op een derde uitwateringspunt nabij Enkhuizen dat werd gesloten na de openstelling van het stoomgemaal Andijk in 1864. De andere windmolens verloren hun functie tussen 1894 en 1936. Ook in Broekerhaven was toen inmiddels een stoomgemaal gebouwd, terwijl het stoomgemaal bij Andijk alweer was vervangen door een nog krachtigere diesel-elektrische installatie. Tegenwoordig zijn het twee diesel-elektrische gemalen, Grootslag I en Grootslag II, die de uitwatering van Polder het Grootslag voor hun rekening nemen.

De uiterste zuidwest punt van de huidige gemeente maakte tot 1926 deel uit van een ander afwateringsgebied: De Houterpolder. Deze polder lag grotendeels op het grondgebied van de tegenwoordige gemeenten Drechterland en Venhuizen en werd van Het Grootslag afgescheiden door De Wijzend, een lage dijk. De lozing geschiedde direct op het IJsselmeer nabij Oostergouw. In 1864 gebeurde dat met behulp van 3 windvijzelmolens. Deze werden omstreeks 1880 vervangen door een stoomgemaal. In 1926 werd de bemaling van de Houterpolder overgenomen door de gemalen van Het Grootslag, waarmee een einde kwam aan het bestaan van de Houterpolder als zelfstandige afwateringseenheid.

3. Grondgebruik

3.1 Agrarisch

Omstreeks 1850 beperkte het agrarisch grondgebruik in de gemeente Stede Broec zich voornamelijk tot weide- en hooiland. Slechts enkele percelen waren in gebruik als bouwland. Gedurende de MIP-periode is deze situatie ingrijpend gewijzigd.

De oprichting van veilingvereniging 'De Tuinbouw' in 1892, betekende voor de toenmalige gemeenten Bovenkarspel en Grootebroek het begin van een nieuw tijdperk. Het was deze vereniging die in 1893 aan de spoorlijn Hoorn-Enkhuizen, ongeveer op de grens van beide gemeenten, een groot overslagstation voor tuinbouwproducten opende. Aangezien de meeste van de veelal kleine en langgerekte percelen alleen over water bereikbaar waren, moesten de verschillende producten door kleine bootjes van de akkers naar het overslagstation worden vervoerd. De ligging van het station aan De Tocht, een brede vaart met goede aansluiting op de sloten en vaarten in de rest van de polder, was dan ook in belangrijke mate bepalend voor het succes.

De gevolgen voor het grondgebruik waren enorm. In 1907, vijftien jaar na de oprichting van de veilingvereniging, was al meer dan 1/3 van het landbouwareaal in de huidige gemeente Stede Broec in gebruik als bouwland. Op het land waar kort tevoren het vee nog graasde, werden nu (vooral) aardappelen en bloemkool geteeld. Na zowel een drastische uitbreiding van de verwerkingscapaciteit van de veiling in 1925, als ook de openstelling van een afzonderlijke bloembollenveiling enkele jaren later, was omstreeks 1932 het aandeel bouwland gestegen tot meer dan 95%. Naast aardappel- en bloemkoolteelt wonnen nu ook de zaadteelt en het kweken van bloembollen aan belang.

Na de MIP-periode is er in de aard van het agrarische grondgebruik in de gemeente Stede Broec vrijwel niets veranderd. Nog steeds is meer dan 95% van het landbouwareaal in gebruik als bouwland. Wel werd er tussen 1973 en 1979 in de Polder het Grootslag een grote ruilverkaveling uitgevoerd, waarbij de vaarpolder werd omgezet in een rijpolder door de aanleg van een uitgebreid wegennet dat alle percelen over land bereikbaar maakte. Een van de gevolgen was de sluiting van de onbereikbaar geworden vaarveiling 'De Tuinbouw' in 1976. Op veel kleinere schaal werden de veilingactiviteiten in een 'rijveiling' voortgezet. De bloembollenveiling was inmiddels veel minder afhankelijk geworden van de aanvoer over water en behield haar functie.

3.2 Niet-agrarisch

Gedurende de MIP-periode kende de gemeente Stede Broec geen niet-agrarisch grondgebruik. Dit deed pas zijn intrede met de ruilverkaveling van 1973-1979, waarbij op de grens met de gemeente Andijk het natuurreservaat "De Weelen" werd gesticht. Het betreft hier een smalle strook land die bewust buiten de ruilverkaveling werd gehouden om nog iets van het oude landschap te bewaren. Tegen de grens met de gemeente Enkhuizen werd tijdens de ruilverkaveling "Het Streekbos", een dagrecreatieterrein met bezoekerscentrum, aangelegd.

3.3 Landschapsbeeld

Bovengenoemde ruilverkaveling heeft grote veranderingen in het landschapsbeeld teweeg gebracht. Vóór 1973 had het polderlandschap in de gemeente Stede Broec een uiterst open en waterrijk karakter. Dit werd benadrukt door het totaal ontbreken van zowel verspreide bebouwing als beplanting ter markering van perceel- en erfscheidingen. Met de

ruilverkaveling verdwenen niet alleen de meeste sloten, waardoor het waterrijke karakter nagenoeg geheel verloren ging, maar ook werden er verspreid over de polder vele boerderijen geplaatst. Ondanks de hier en daar aangebrachte erf- en wegbeplanting is het landschap in de gemeente Stede Broec, zij het in veel mindere mate dan voor de ruilverkaveling, te karakteriseren als open.

De ononderbroken bebouwing van de dorpen Bovenkarspel, Grootebroek en Lutjebroek vormt de belangrijkste beelddrager in de gemeente. Dit wordt versterkt door het feit dat ook de hoge kerktorens van deze dorpen, die tot in de wijde omgeving zichtbaar zijn, op één lijn staan. Vermeldenswaard zijn verder de beplante Dijkgraaf Grootweg en Veilingweg, alsmede de in het zuidoosten van de gemeente gelegen Ijsselmeerdijk, onderdeel van de Westfrieze Omringdijk, welke tot 5,3 meter boven het maaiveld uitsteekt.

4. Infrastructuur

4.1 Landwegen

De landweg van Westwoud naar Enkhuizen was eeuwenlang de belangrijkste verkeersader in de huidige gemeente Stede Broec. Sedert 1671 maakt deze weg deel uit van de Zesstedenweg, een handelsroute die de steden Amsterdam, Purmerend, Monnickendam, Edam, Hoorn en Enkhuizen met elkaar verbond. Sinds dat jaar is de weg dan ook verhard. Langs de Zesstedenweg zou ook een trekvaart gegraven worden, welke op het traject Hoorn-Enkhuizen evenwel nooit is voltooid. Het feit dat vrijwel al het verkeer van en naar Enkhuizen over deze weg, en dus dwars door Lutjebroek, Grootebroek en Bovenkarspel voerde, heeft ongetwijfeld een gunstige invloed gehad op de ontwikkeling van deze dorpen.

Aan het begin van de MIP-periode lagen er nog twee verharde wegen binnen de huidige gemeentegrenzen: een weg over de IJsselmeerdijk van Hoorn via Oosterleek naar Enkhuizen, en een verbindingsweg tussen de Zesstedenweg en het IJsselmeer, van Bovenkarspel naar Broekerhaven. Gedurende de MIP-periode is er in de structuur van het wegennet vrijwel niets veranderd. De enige wijziging betreft de aanleg van de Raadhuislaan in 1938. Deze verharde wegverbinding tussen Grootebroek en de net buiten de gemeentegrenzen aangelegde nieuwe provinciale weg van Hoorn naar Enkhuizen, volgde het tracé van de eerder dat jaar opgeheven stoomtramlijn Hoorn-Venhuizen-Grootebroek.

Naast de aanleg van een compleet nieuw stelsel van wegen tijdens de ruilverkaveling in de jaren '70, waaronder alweer een nieuwe weg van Hoorn naar Enkhuizen, vormde de openstelling van de Dijkgraaf Grootweg naar Andijk in 1945 de belangrijkste na-oorlogse wijziging in het wegennet. Voor het eerst was nu het gebied ten noorden van de Zesstedenweg over land bereikbaar. De vele wegen die bij de uitbreiding van de dorpen Bovenkarspel en Grootebroek ten zuiden van de spoorlijn Hoorn-Enkhuizen werden aangelegd hebben slechts een lokale functie.

(Zie afbeelding 9).

4.2 Wateren

Terwijl het lokale transport over water in de vaarpolder altijd van essentieel belang is geweest, heeft het doorgaande verkeer over water in de huidige gemeente Stede Broec nooit een kans gekregen. Oorzaak hiervan is het feit dat men Polder het Grootslag niet per schip kan verlaten. In de dijken die de polder omringen bevinden zich geen schutsluizen. Niettemin was er gedurende de MIP-periode een weliswaar kleine, maar constante stroom van produkten die per schip werden uitgevoerd. Deze moesten door kleine bootjes via de Tocht en de Westerwortelsloot naar de Broekerhaven, de enige uitvoerhaven, worden gebracht. Bij de daar aanwezige overtoom werd alles uitgeladen, over de dijk getild, en vervolgens met grotere schepen over het IJsselmeer naar de haven van bestemming gebracht. De huidige, nog aanwezige maar niet meer in gebruik zijnde, overtoom dateert in aanleg uit 1923-'24.

(Zie afbeelding 10).

4.3 Spoor- en tramwegen

De gemeente Stede Broec heeft wat betreft spoor- en tramwegen een rijke geschiedenis. Dit heeft ongetwijfeld te maken met de ligging van de gemeente op de route van en naar het handelscentrum Enkhuizen. Gedurende de MIP-periode kende de huidige gemeente één spoorlijn en drie verschillende tramlijnen. Hierna worden ze in chronologische volgorde behandeld.

1. De stoomtramlijn Grootebroek-Enkhuizen werd geopend in augustus 1883. Het traject was een onderdeel van de geplande stoomtramverbinding over bestaande wegen tussen Hoorn en Enkhuizen, welke echter als gevolg van tegenwerking door de gemeenten Blokker, Westwoud en Hoogkarspel nooit tot stand is gekomen. Zij vonden een stoomtramlijn over de smalle Zesstedenweg een bedreiging voor de volksgezondheid en een gevaar voor de verkeersveiligheid. Naast het traject Grootebroek-Enkhuizen, met een remise in Grootebroek, is ook het baanvak Hoorn-Westerblokker enige tijd in gebruik geweest. Na een dienstperiode van 15 maanden werden beide tramlijnen op 1 december 1884 definitief gesloten.
2. De spoorlijn Hoorn-Enkhuizen. De openstelling van dit baanvak op 6 juni 1885 betekende de voltooiing van de spoorlijn Amsterdam-Enkhuizen, welke tot op de dag van vandaag wordt gebruikt. De lijn, met in Enkhuizen aansluiting op de veerdienst naar Stavoren, werd aangelegd en geëxploiteerd door de Hollandsche IJzeren Spoorweg Maatschappij (HSM). In het begin lag er in de huidige gemeente Stede Broec één halte: station Bovenkarspel-Grootebroek op de grens van beide toenmalige gemeenten. Het station bestaat nog steeds (zij het in een moderne uitvoering) en heeft haar dubbele naam, welke het gevolg was van een ruzie tussen beide gemeenten, behouden. Naast het in 1893 geopende overslagstation bij groenteveiling 'De Tuinbouw' (zie hoofdstuk 3), zijn er gedurende de MIP-periode nog twee halteplaatsen in gebruik geweest. De halte Broekerhaven heeft gefunctioneerd van 1890 tot 1938. Later, in 1977, werd de halte in verband met de grote jaarlijkse toestroom naar de Westfriese Flora op het terrein van de Bloemenveiling, als station Bovenkarspel-Flora heropend. De halte Grootebroek-Molenpad, na een jaar omgedoopt tot station Lutjebroek was in gebruik van 1930 tot 1938.
3. De paardetramlijn Hoorn-Enkhuizen over de Zesstedenweg werd geopend op 1 augustus 1887, bijna drie jaar na het sluiten van de nooit voltooide stoomtramlijn over hetzelfde traject. Door het gebruik van paardentraction was, naar de mening van de voorheen dwarsliggende gemeenten, de volksgezondheid en verkeersveiligheid niet langer in gevaar, zodat ook deze gemeenten hun bezwaren ten aanzien van de aanleg van een tramlijn lieten varen. Als lokaal transportmiddel was de lijn lange tijd een groot succes. De laatste rit vond plaats op 31 december 1917.
4. De openstelling van de stoomtramlijn van Hoorn via Venhuizen naar Grootebroek-Bovenkarspel op 2 december 1913 betekende een enorme verbetering in de bereikbaarheid van het zuidelijk deel van Drechterland. Het bijna 19 kilometer lange traject voerde achtereenvolgens door de dorpen Schellinkhout, Wijdenes, Oosterleek, Hem en Venhuizen, en eindigde bij het HSM-station Bovenkarspel-Grootebroek. Voor de akker- en tuinbouw in dit gebied vormde de nieuwe stoomtramverbinding met de groenteveiling in Grootebroek een duidelijke stimulans. Alhoewel de lijn werd aangelegd door de speciaal voor dit doel opgerichte NV Spoorweg-maatschappij De Zuiderkogge, welke ook eigenaar van de lijn zou blijven, was de exploitatie in handen van de HSM. Als gevolg van het toenemende belang van vervoer over de weg werd de lijn in 1935 gesloten.

(Zie afbeelding 11).

4.4 Dijken

De IJsselmeerdijk in het uiterste zuidoosten is de enige dijk in de gemeente Stede Broec die gedurende de MIP-periode een zeewaterkerende functie heeft gehad. Het betreft een minder dan één kilometer lang deel van de in totaal 126 kilometer lange Westfriese Omringdijk. Deze omringdijk beschermt West-Friesland al sinds 1250 tegen overstromingen. Na hevige stormen in januari 1916, welke op diverse

plaatsen in West-Friesland dijkdoorbraken veroorzaakten, werd besloten de dijk flink op te hogen. In de huidige gemeente Stede Broec bedroeg de ophoging echter slechts enkele decimeters. In de dijk bevindt zich het gemaal Grootslag II, dat samen met Grootslag I bij Andijk al het overtollige water uit Polder het Grootslag in het IJsselmeer maalt. De Wijzend is een lage dijk die tot 1926 de grens vormde tussen de Houterpolder en Polder het Grootslag (zie paragraaf 2.2). Door de samenvoeging van beide polders in dat jaar verloor de dijk haar functie als polderscheiding. Over een deel van het dijklichaam werd in 1938, net buiten de huidige gemeentegrens, de nieuwe provinciale weg Hoorn-Enkhuizen aangelegd. Verder treffen we op het grondgebied van de gemeente, dat sinds 1926 tot één afwateringsgebied behoort, geen waterkeringen aan.

(Zie afbeelding 10).

5. Nederzettingsstructuur

5.1 Algemeen

De nederzettingsstructuur in Stede Broec wordt al sinds het begin van de MIP-periode gekenmerkt door de aaneengesloten lintbebouwing aan beide zijden van de Zesstedenweg. De lintdorpen Bovenkarspel, Grootebroek en Lutjebroek vormen te zamen met het in Drechterland gelegen Hoogkarspel al eeuwenlang één organisch geheel. Sinds de steden in de 14de eeuw opgenomen werden in het stadsverband "De Stede van Broec", zijn ze geleidelijk steeds verder aan elkaar vastgegroeid, totdat er uiteindelijk sprake was van een aaneengesloten lint. Dit stadsverband, waaraan de tegenwoordige gemeente haar naam dankt, heeft gefunctioneerd tot in 1811. De gestage bevolkingsgroei die de gemeente gedurende de MIP-periode tot 1940 heeft gekend, leidde vooral tot een verdichting van de bebouwing. De voornaamste uitbreiding in die periode bestond uit de aanleg van een aantal korte weggetjes tussen de Zesstedenweg en het spoor (zie afbeelding 12), waarlangs aan beide zijden zowel huizen als bedrijfsbebouwing verrezen.

Na 1940 is de bevolking van Stede Broec meer dan verdubbeld. Deze explosieve groei is opgevangen door de aanleg van een grote, nieuwe wijk ten zuiden van de spoorlijn Hoorn-Enkhuizen.

(Zie afbeeldingen 12 en 13).

5.2 Bovenkarspel

Het lintdorp Bovenkarspel is, net als de andere dorpen, van oorsprong een veenontginningsdorp. Naast de bebouwing langs de Zesstedenweg treffen we omstreeks 1855 ook enige bebouwing aan langs het ten noorden van De Tocht liggende deel van de straatweg naar Broekerhaven. Tijdens de MIP-periode, en dan met name vanaf 1907, is er langs deze weg tot aan het buurtschap Broekerhaven een aaneengesloten bebouwingslint ontstaan. De enige verdere uitbreiding van het dorp tijdens de MIP-periode bestond uit de aanleg en het bebouwen van de Stationslaan en de Ijmertstraat, beide ongeveer 200 meter lang en gelegen tussen de Zesstedenweg en de in 1885 aangelegde spoorlijn. De overige dorpsuitbreidingen dateren van na 1945.

5.3 Grootebroek

Naast verdichting kende het lintdorp Grootebroek tussen 1850 en 1940 ook enige uitbreiding in de vorm van de aanleg van een vijftal korte weggetjes tussen de Zesstedenweg en de spoorlijn. Van oost naar west gaat het hier om de volgende wegen: de Schaperstraat, de Compagniestraat, de Snoekstraat, de Raadhuislaan en de Molenstraat. Na de aanleg werden in het algemeen beide zijden van de betreffende wegen bebouwd met huizen terwijl hier en daar een klein bedrijfspand verrees. De Raadhuislaan werd in 1938 naar het zuiden doorgetrokken (zie hoofdstuk 4), maar langs dit ten zuiden van de spoorlijn gelegen deel van de weg is vóór 1940 niet meer gebouwd. Zoals gezegd kende het dorp gedurende de MIP-periode verder alleen een verdichting van de bebouwing binnen de reeds aanwezige structuren, overige uitbreidingen dateren alle van na 1945.

5.4 Lutjebroek

Ook in de structuur van het lintdorp Lutjebroek is tijdens de MIP-periode weinig veranderd. Tussen het spoor en de Zesstedenweg werd één weg aangelegd: de tegenwoordige Pastoor Gielenstraat. Deze weg werd aan beide zijden bebouwd.

Tussen de Zesstedenweg en het buurtschap Horn werd tussen 1907 en 1930 een klein wijkje aangelegd waardoor het buurtschap Horn meer aan Lutjebroek vast kwam te liggen. Naast deze bescheiden uitbreidingen kende de structuur van het dorp gedurende de MIP-periode alleen enige verdichting van bebouwing. De aanleg van een kleine wijk ten oosten van de Pastoor Gielenstraat betekent de enige na-oorlogse wijziging in de nederzettingsstructuur.

5.5 Horn

Het buurtschap Horn, in de MIP-periode niet meer dan een ongeveer 600 meter lange zijweg van de Zesstedenweg, is de oudste bewoningskern in de huidige gemeente Stede Broec.

Het buurtschap ligt iets hoger dan zijn omgeving en waarschijnlijk trokken de eerste ontginners, in de tijd dat het enorme veengebied nog af en toe werd overstroomd door de zee, zich terug op deze natuurlijke hoogte. De beschikbare literatuur is op dit punt echter niet eenduidig. Na 1907 kwam het buurtschap door de aanleg van een kleine wijk meer aan Lutjebroek vast te liggen (zie boven). Na 1945 is er in de Horn vrijwel niets meer veranderd.

5.6 Broekerhaven

De structuur van het buurtschap Broekerhaven is gedurende, maar ook na de MIP-periode, nauwelijks veranderd. Wel vond er enige verdichting van de bebouwing plaats. Het, rond de haven, aan de Westfrieze Omringdijk gelegen groepje huizen, waarvan met name het café-restaurant altijd een belangrijke functie heeft gehad, is door de aanleg van een grote nieuwbouwwijk na 1973 aan de rest van de bebouwing van Stede Broec vast komen te liggen.

5.7 Verspreide bebouwing

Verspreide bebouwing is een verschijnsel dat in de gemeente Stede Broec niet eerder voorkomt dan na de grote ruilverkaveling van 1973-1979. Vóór die tijd bevond alle bebouwing zich in bovengenoemde dorpen en buurtschappen. De rest van de gemeente was niet over land bereikbaar (vaarpolder) en dus niet geschikt voor bewoning. Het ruilverkavelingsplan behelsde niet alleen de omzetting van de vaarpolder in een rijpolder, maar voorzag ook in een plaatsing van verschillende boerderijen zo dicht mogelijk bij de bijbehorende kavels. Groot en klein verzezen de vele boerderijen verspreid over de tot dan toe lege polder.

6. Bebouwingskarakteristiek

De bebouwing in de gemeente Stede Broec concentreert zich langs de van west naar oost in elkaar overlopende P.J. Jongstraat (Lutjebroek), Zesstedenweg (Grootebroek) en Hoofdstraat (Bovenkarspel).

De bebouwing langs dit circa 4 1/2 km. lange lint bestaat voornamelijk uit veelal vrijstaande eenvoudige (woon)huizen van één bouwlaag hoogte onder zadel-, schild- of samengesteld dak, met noklijn parallel of haaks op de weg. Deze panden dateren uit verschillende perioden (globaal vanaf de 17de eeuw tot aan nu), waarbij het merendeel van de bebouwing uit het eerste kwart van de 20ste eeuw (circa 1900-1930) dateert.

Naast deze circa één bouwlaag hoge, vrijstaande panden, komen er incidenteel ook panden van twee bouwlagen voor of woningen van twee of meer onder één kap. Ook (voormalige) boerderijen (met name stolpboerderijen) komen er incidenteel in de lintbebouwing van deze dorpen voor, evenals gebouwen met een specifieke functie zoals kerken, pastorieën, (voormalige) scholen en kloosters e.d.

Samenvattend kan worden gesteld dat de lintbebouwing langs de P.J. Jongstraat, Zesstedenweg en Hoofdstraat divers in verschijningsvorm is en uit verschillende bouwperiodes dateert. Het beeld wordt echter overheerst door een groot aantal eenvoudige vrijstaande (woon)huizen, in aanleg daterende uit het einde van de 19de eeuw of begin 20ste eeuw. Ook de nieuwbouw van na de Tweede Wereldoorlog (ter verdichting of vervanging van de reeds bestaande lintbebouwing) bepaalt steeds sterker het beeld in het bebouwingslint.

De gebouwen met een (voormalige) specifieke functie zijn door hun vorm, grootte e.d., veelal opvallende bakens in het dorpslint (te denken valt hier aan de verschillende kerken, scholen, kloosters e.d.).

De bebouwing langs de zijwegen ten noorden en ten zuiden van de P.J. Jongstraat, Zesstedenweg en Hoofdstraat, dateert voornamelijk uit het begin van deze eeuw, toen deze veelal smalle zijwegen ontstonden.

De bebouwing langs deze zijwegen is eenduidig van karakter en bestaat voornamelijk uit eenvoudige, kleine, veelal vrijstaande woonhuizen (soms met een klein bedrijfje erbij) van één bouwlaag onder zadel- of schilddak (veelal noklijn parallel aan de weg).

In de buurtschappen Horn (ten noorden van de P.J. Jongstraat) en Broekerhaven (ten zuiden van de Hoofdstraat) bevindt zich vrijwel gelijksoortige bebouwing als langs de smalle zijwegen. Deze buurtschappen zijn door middel van enkele van deze zijwegen geleidelijk vastgebouwd geraakt aan het lange bebouwingslint van Stede Broec. De bebouwing langs en rondom de zijwegen heeft zich na de Tweede Wereldoorlog veelal verder uitgebreid en is in sommige gevallen uitgegroeid tot een nieuwbouwwijk.

Het buitengebied van de gemeente Stede Broec kent, door zijn voormalige waterrijke karakter, vrijwel geen bebouwing daterende uit de MIP-periode. Een uitzondering hierop vormt het reeds op de Rijksmonumentenlijst staande gemaal Zuiderdijk 5 uit 1907. Verder is er vrijwel alleen langs de Westfriese Omringdijk nog wat oudere bebouwing uit de MIP-periode terug te vinden.

Na de herverkavelingen van 1973-'79 is er echter op grote schaal gebouwd in het buitengebied. Dit betreft voornamelijk grootschalige, moderne, agrarische bedrijven.

Verantwoording inventarisatie

Bij de inventarisatie van objecten uit de MIP-periode in de gemeente Stede Broec is gekeken naar de architectuur- en/of lokaalhistorische waarde van de objecten, hun gaafheid en detaillering en hun situering ten opzichte van de omgeving of van elkaar.

Een groot aantal panden is hierbij geïnventariseerd vanwege de beeldbepalende ligging ten opzichte van de omgeving of als karakteristiek onderdeel van de voor Stede Broec zo kenmerkende lintbebouwing. Ook de (oorspronkelijke) functie van een object is een criterium bij de inventarisatie geweest.

De geïnventariseerde bebouwing in Stede Broec omvat vele (woon)huizen in allerlei typen en vormen (als type of karakteristiek onderdeel geïnventariseerd), enkele (voormalige) stolpboerderijen, tuinderswoningen, (land)arbeiderswoningen, kerken, kloosters, scholen, voormalige gemeentehuizen e.d.

Voor de gemeente opvallende en/of zeer karakteristieke objecten in deze inventarisatie zijn onder meer:

de Sint-Nicolaas kerk (P.J. Jongstraat 45), de kerk (P.J. Jongstraat 85,) de voormalige school (Zesstedenweg 209) met naastgelegen voormalig klooster (Zesstedenweg 211/213), het voormalige raadhuis van Grootebroek (Zesstedenweg 205), de voormalige pastorie (Zesstedenweg 187) bij de Hervormde kerk Zesstedenweg 189, de RK-kerk Sint Johannes de Doper aan de Zesstedenweg 160, de voormalige katholieke school en klooster (Hoofdstraat 199 en 201), het voormalige raadhuis van Bovenkarspel (Hoofdstraat 215) etc.

Bijzonder in de gemeente, vanwege de relatie met de agrarische ontwikkeling alhier, is de bloembollenvailing aan de Veilingweg 39. Het pand is echter niet meer geheel intact.

Ook zijn de reeds door het rijk beschermde objecten als de overtoom (bij de Kolk/Grote Kaai), de Ceres-korenmolen (Broekerhavenweg 80) en het voormalige stoomgemaal Zuiderdijk 5, als zeer karakteristieke en voor de gemeente waardevolle objecten in de inventarisatie opgenomen.

Voor de gemeente Stede Broec is geen stedenbouwkundige typologie gemaakt, daar de uitbreiding en verdichting van Stede Broec in de periode 1850-1940 historisch is gegroeid.

Tabellen

Tabel 1a

Bevolking van de huidige gemeente Stede Broec tussen 1850 en 1940:

Jaar	totaal	man	vrouw
1851	2.989		
1860	3.078		
1870	3.296		
1875	3.482		
1880	3.634		
1890	4.006	2.024	1.982
1900	4.308	2.195	2.113
1910	5.547	2.799	2.748
1920	6.371	3.143	3.228
1925	6.798	3.360	3.438
1930	7.116	3.542	3.574
1940	7.719		

Tabel 1b

Bevolking van de tot 1979 zelfstandige gemeenten welke nu de gemeente Stede Broec vormen tussen 1850 en 1940:

Jaar	Bovenkarspel			Grootebroek		
	M	V	Totaal	M	V	Totaal
1851			1.188			1.801
1860			1.285			1.793
1870			1.369			1.927
1875			1.409			2.073
1880			1.520			2.114
1890	852	845	1.697	1.172	1.137	2.309
1900	943	928	1.871	1.252	1.185	2.437
1910	1.218	1.178	2.396	1.581	1.570	3.151
1920	1.333	1.329	2.662	1.810	1.899	3.709
1925	1.419	1.400	2.819	1.941	2.038	3.979
1930	1.462	1.467	2.929	2.080	2.107	4.187
1940			3.262			4.457

Bron:

Databank bevolkingsgegevens, Instituut voor Sociale Geografie, Universiteit van Amsterdam.

Geraadpleegde werken

Aa, A.J. van der, *Aardrijkskundig woordenboek der Nederlanden*, Gorinchem 1839-1851.

Beschrijving van de provincie Noord-Holland, behorende bij de Waterstaatskaart, directie Algemene Dienst van de Rijkswaterstaat, 's-Gravenhage 1950.

Colenbrander, B.W. e.a., *Molens in Noord-Holland, inventarisatie van het Noordhollands molenbezit*, Amsterdam 1981.

De bodem van Noord-Holland, Stichting voor Bodemkartering, Wageningen 1974.

Don, P., *Kunstreisboek Noord-Holland*, Zeist 1987.

Gemeentebestuur Stede Broec, *Gemeentegids Stede Broec*, Den Helder 1991.

Jaarboek voor de provincie Noord-Holland, 121^e jaargang, Amsterdam 1991.

Kooiman, D., *De zeekeringen en waterschappen van Noord-Holland*, Alphen aan de Rijn 1936.

Landschapsonderzoek Noord-Holland, deel West-Friesland, uitgevoerd door Buro Maas te Zeist in opdracht van de Dienst Ruimte en Groen van de Provincie Noord-Holland, Haarlem 1985.

Pannekeet, J., *De (mogelijke) betekenis van Noordhollandse plaatsnamen*, Hoorn 1988.

Rapport der Provinciale Commissie ter bestudering van de gemeentelijke indeling van Noord-Holland, deel II: Kop van Noord-Holland en West-Friesland, Gedeputeerde Staten van Noord-Holland, Haarlem 1951.

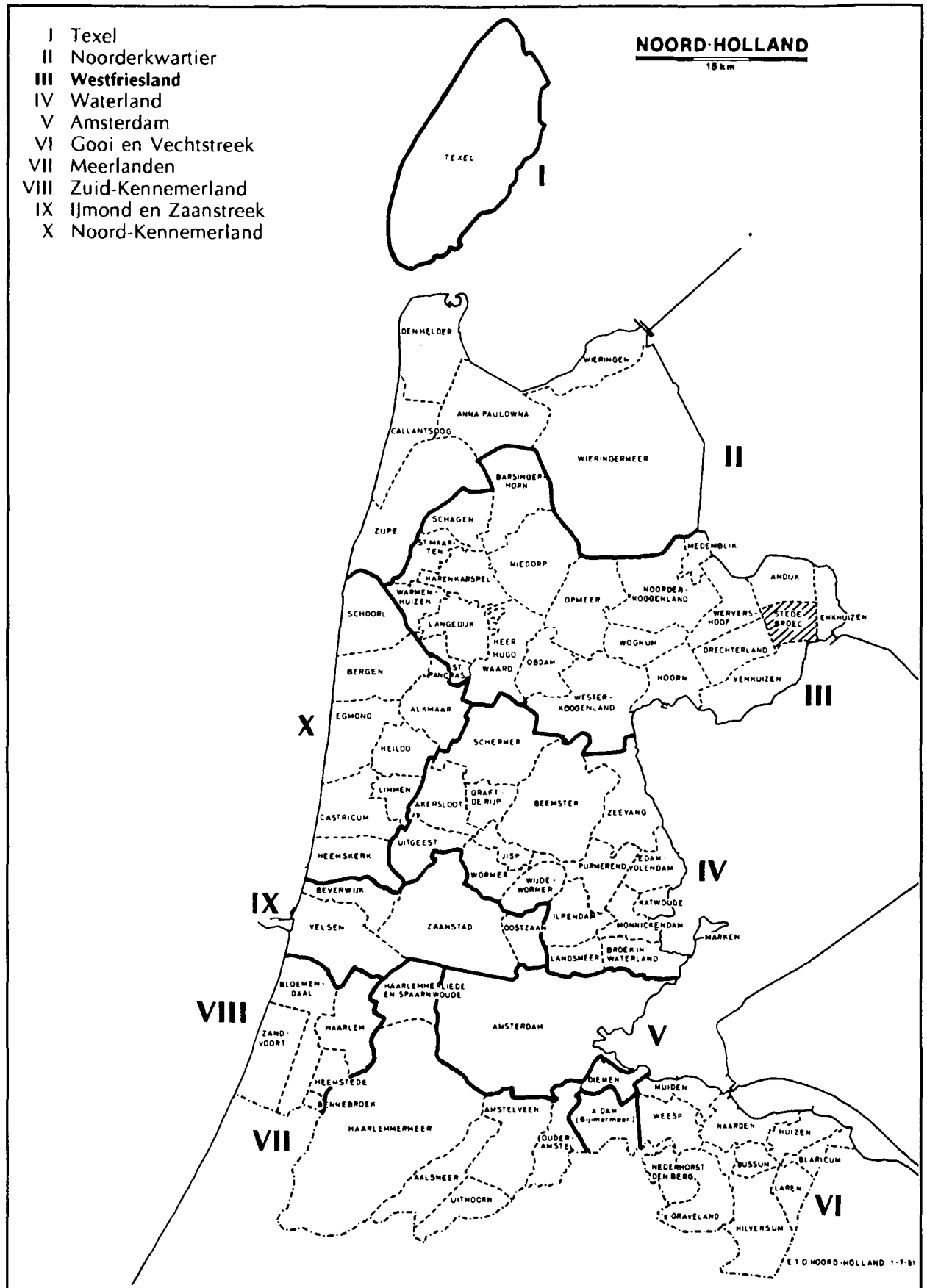
Vries, G. de, *De zeekeringen en waterschappen van Noord-Holland*, Haarlem 1864.

Vries, G. de, *De zeekeringen en waterschappen van Noord-Holland*, bewerkt door J.W.M. Schorer, Haarlem 1894.

Herkomst afbeeldingen

1. MIP-inventarisatiegebieden Noord-Holland, ingetekend op kaart van Noord-Holland, 1984, volgens de gemeentelijke indeling per 14 maart 1988.
2. Militaire Topografische Kaart 1: 50.000, blad 15 en 20, verkend in resp. 1855 en 1860.
3. J. Kuyper, *Gemeentatlas van de provincie Noord-Holland*, de bladen Andijk (1866), Bovenkarspel (1867) en Grootebroek (1866), herdruk Groningen 1984.
4. Historische Atlas Noord-Holland 1: 25.000, Den IJp 1989. Kaartbladen 247 en 248, verkend in 1877, herzien in 1907.
5. Topografische kaart 1: 50.000, bladen 15 west en 20 west, verkend in resp. 1930 en 1932.
6. Army Map Service M831, Washington D.C. 1943. Kaartbladen 334, 335, 340 en 341, grootste deel herzien in 1942.
7. Topografische kaart 1: 25.000, 1983. Door auteur verkleind.
8. Bodemkaart gemeente Stede Broec. Door auteur getekend op basis van *De bodem van Noord-Holland*, Wageningen 1974.
9. Landwegen in de huidige gemeente Stede Broec tussen 1850 en 1940, door auteur getekend.
10. Dijken en wateren in de huidige gemeente Stede Broec tussen 1850 en 1940, door auteur getekend.
11. Spoor- en tramwegen in de huidige gemeente Stede Broec tussen 1850 en 1940, door auteur getekend.
12. Nederzettingsstructuur van de huidige gemeente Stede Broec tussen 1850 en 1940, door auteur getekend.
13. Plattegrond Stede Broec 1: 10.000, Stede Broec zj, door auteur verkleind.

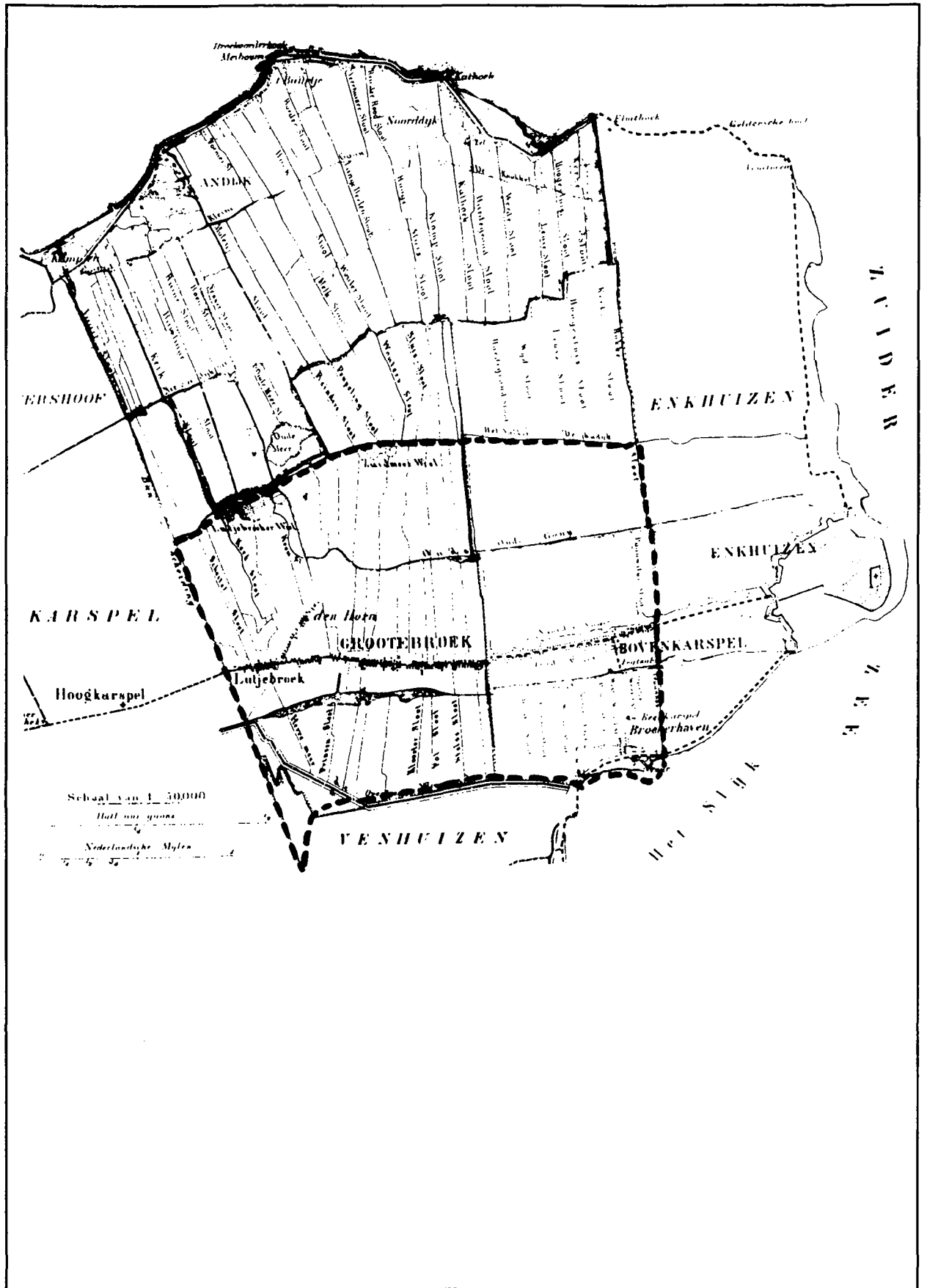
1. MIP-inventarisatiegebieden Noord-Holland

2. Kaart 1855-1860 met huidige gemeentegrens Stede Broec

3. Kaart 1866-1867 met huidige gemeentegrens Stede Broec

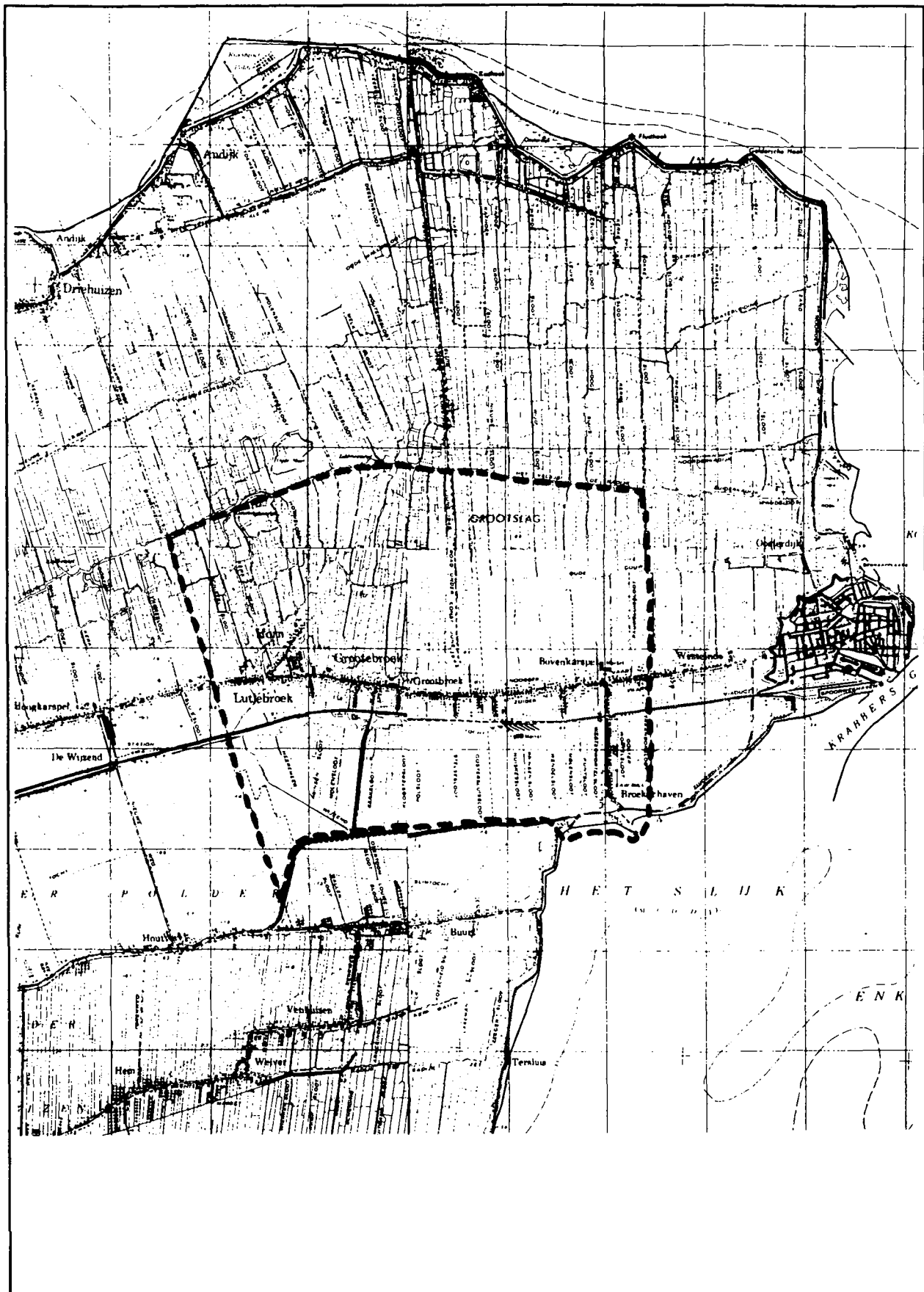
4. Kaart 1907 met huidige gemeentegrens Stede Broec

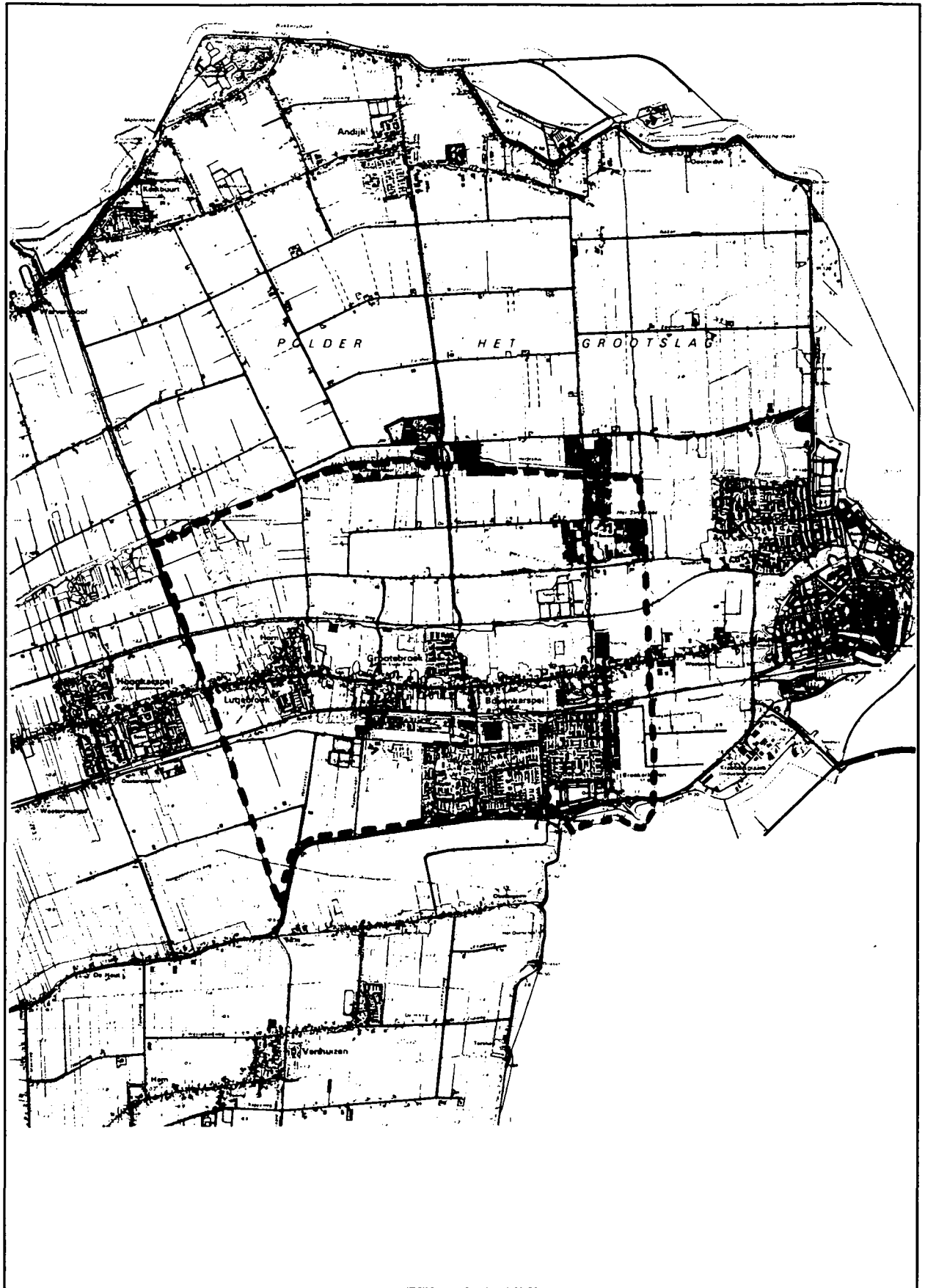
5. Kaart 1930-1932 met huidige gemeentegrens Stede Broec

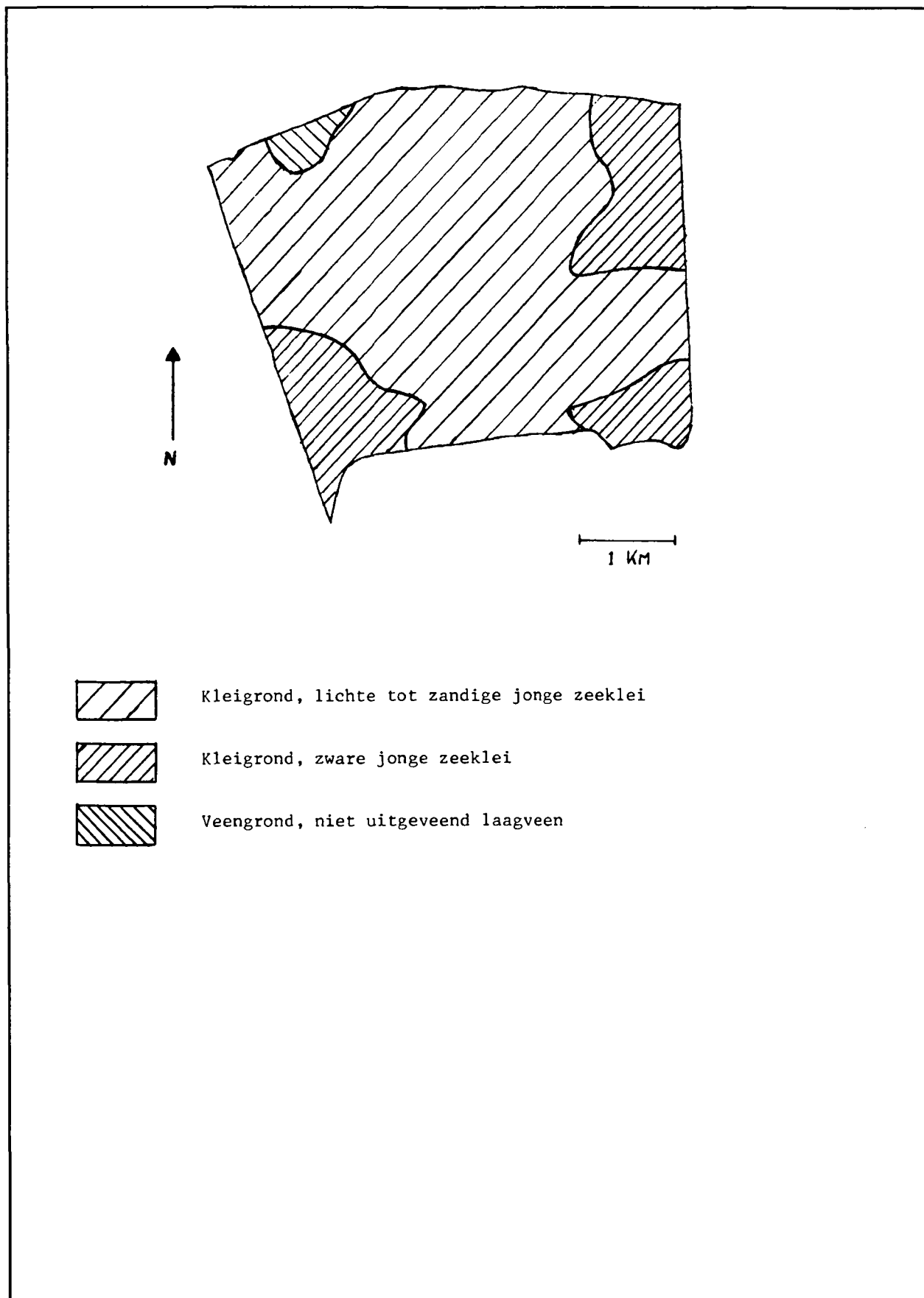
6. Kaart 1942 met huidige gemeentegrens Stede Broec

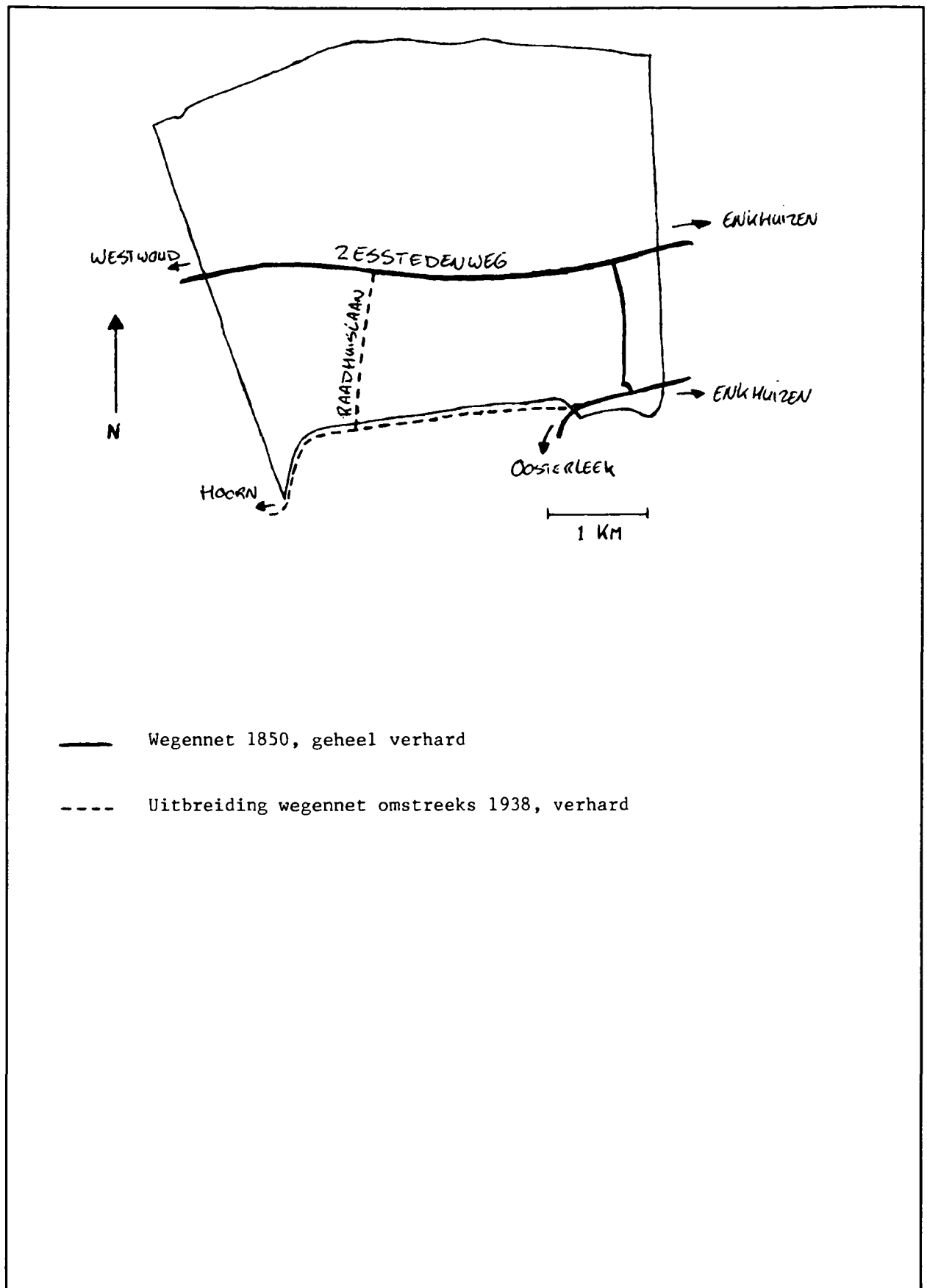
7. Kaart 1983 met gemeentegrens Stede Broec

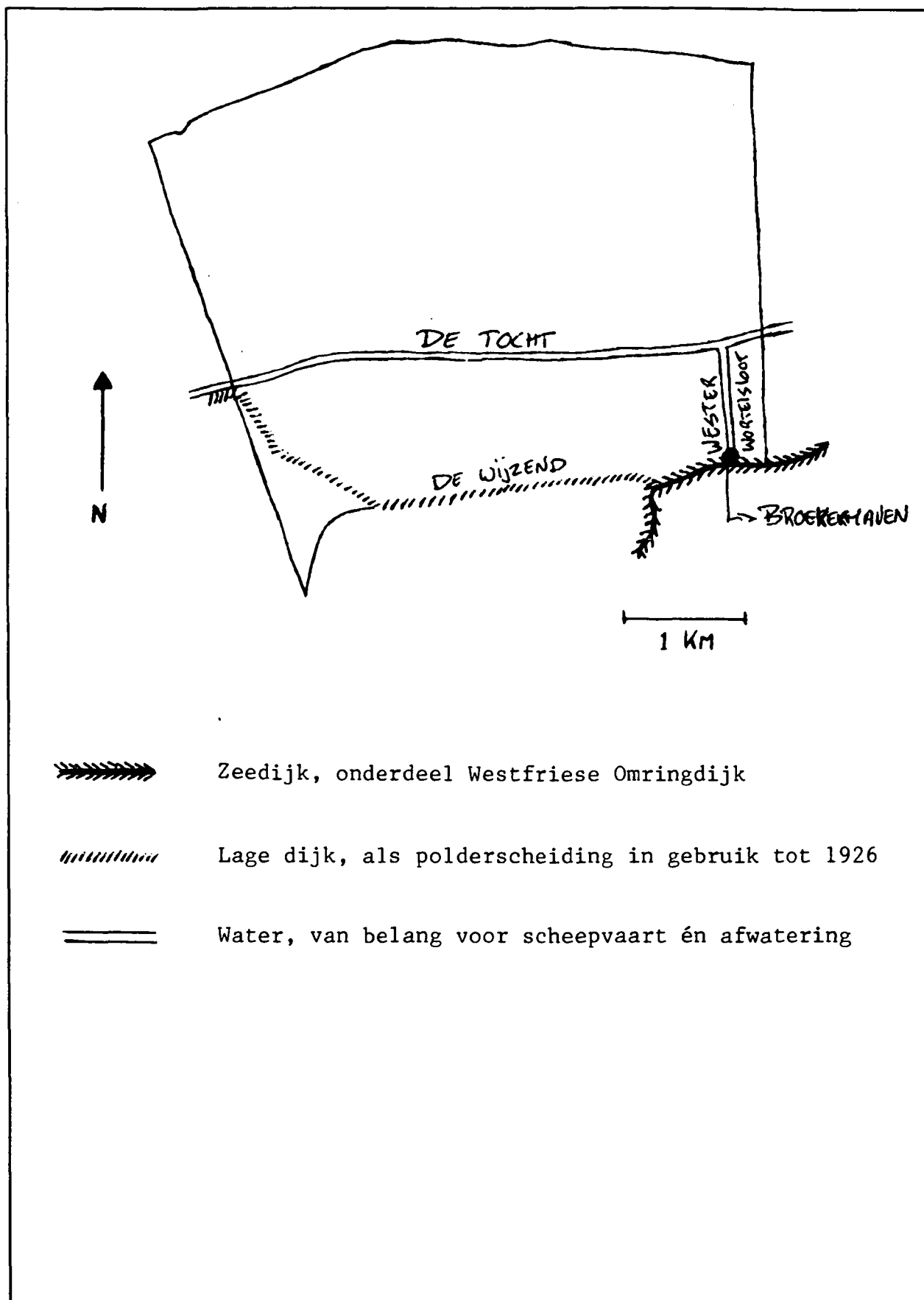
8. Bodemkaart gemeente Stede Broec

9. Landwegen in de huidige gemeente Stede Broec tussen 1850 en 1940

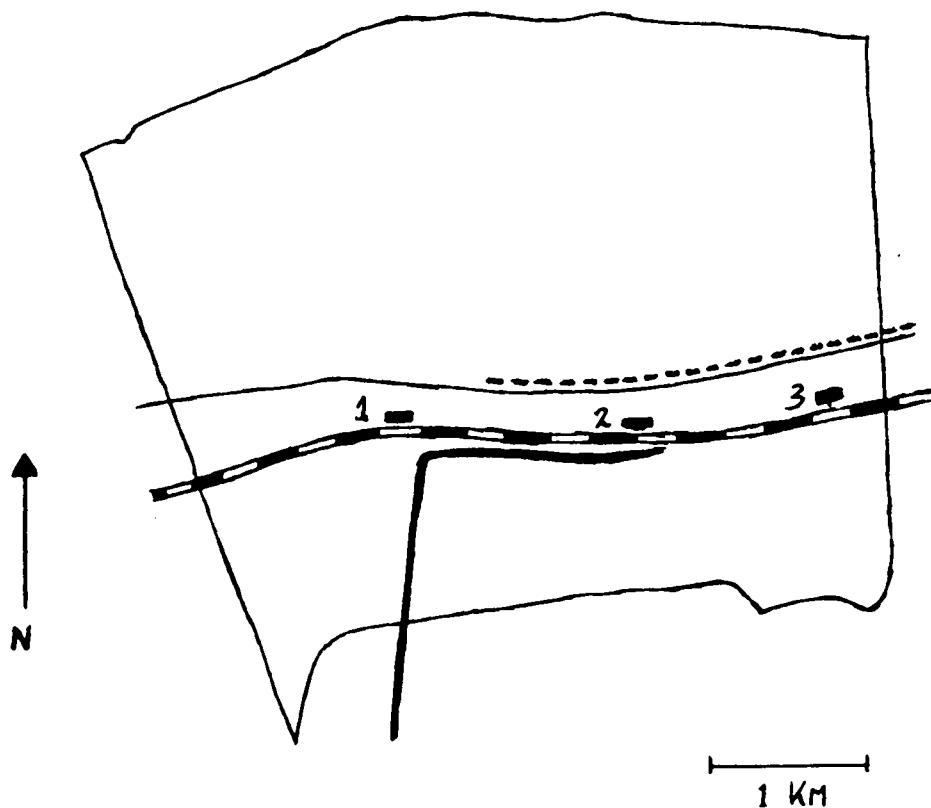

10. Dijken en wateren in de huidige gemeente Stede Broec tussen 1850 en 1940

11. Spoor- en tramwegen in de huidige gemeente Stede Broec tussen 1850-1940

- 1 - Halte Grootebroek-Molenpad, 1930-1938
- 2 - Station Bovenkarspel-Grootebroek, 1885-heden
- 3 - Halte Broekerhaven, 1890-1938, heropend in 1977 als station Bovenkarspel-Flora

Spoorlijn Hoorn-Enkhuizen met halte, 1885-heden

Stoomtramlijn Grootebroek-Enkhuizen, 1883-1884

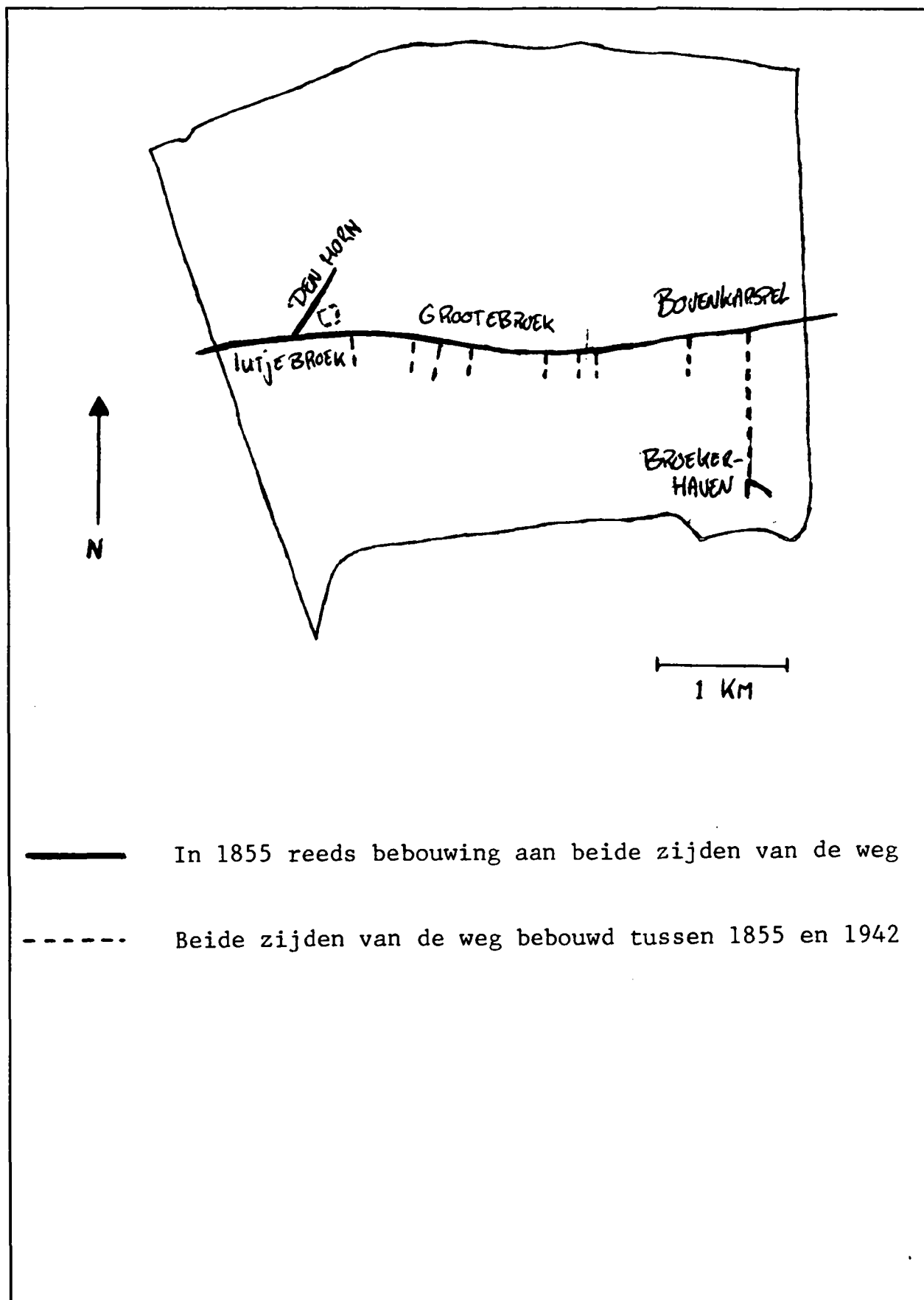

Paardetramlijn Hoorn-Enkhuizen, 1887-1917

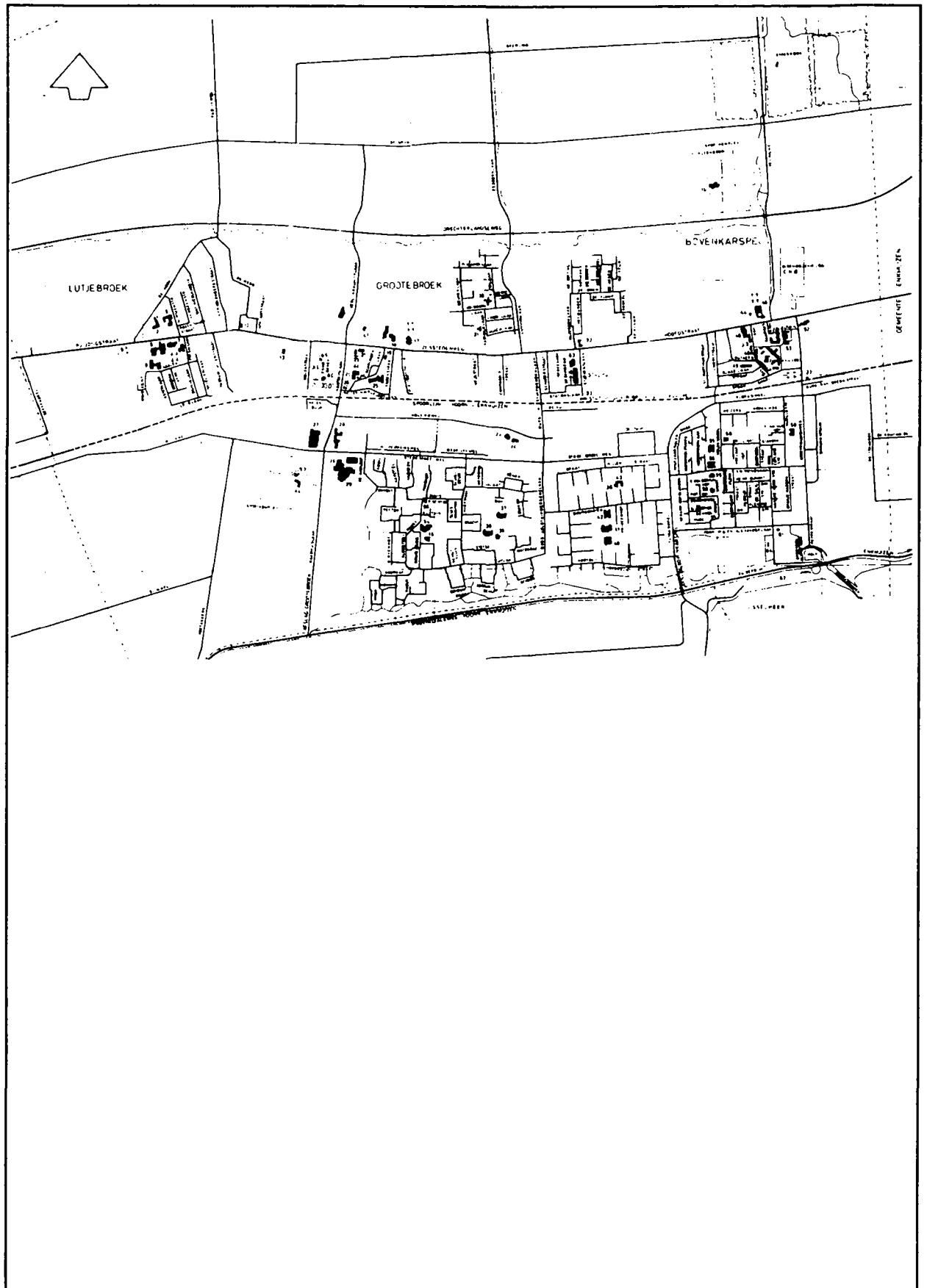

Stoomtramlijn Hoorn-Grootebroek via Venhuizen, 1913-1935

12. Nederzettingsstructuur van de huidige gemeente Stede Broec tussen 1850 en 1940

13. Plattegrond Stede Broec 1990

Register

Gemeente Stede Broec/Bovenkarspel

001	Broekerhavenweg Ong.	Begraafplaats	11213
002	Broekerhavenweg 80	Onbekend	11214
003	Broekerhavenweg 138	Woonhuis	11215
004	Broekerhavenweg 152	Landarbeiderswoning	11216
005	Broekerhavenweg 253	Woonhuis	11217
006	Broekerhavenweg 266	Landarbeiderswoning	11218
007	Hoofdstraat 15	Woonhuis	11219
008	Hoofdstraat 17; 19	Postkantoor	11220
009	Hoofdstraat 21	Kantoorpand	11221
010	Hoofdstraat 36	Woonhuis	11222
011	Hoofdstraat 40	Onbekend	11223
012	Hoofdstraat 41	Woonhuis; Bollenschuur	11224
013	Hoofdstraat 45	Boerderij	11225
014	Hoofdstraat 46	Woonhuis	11226
015	Hoofdstraat 68	Woonhuis	11227
016	Hoofdstraat 82	Woonhuis	11228
017	Hoofdstraat 97	Woonhuis	11229
018	Hoofdstraat 107	Woonhuis	11230
019	Hoofdstraat 111	Woonhuis	11231
020	Hoofdstraat 113	Woonhuis	11232
021	Hoofdstraat 116	Onbekend	11233
022	Hoofdstraat 125	Woonhuis	11234
023	Hoofdstraat 128	Woonhuis	11235
024	Hoofdstraat 130	Woonhuis	11236
025	Hoofdstraat 134	Woonhuis	11237
026	Hoofdstraat 146	Woonhuis	11238
027	Hoofdstraat 151	Woonhuis	11239
028	Hoofdstraat 152	Woonhuis	11240
029	Hoofdstraat 167; 169	Tuinderswoningen	11241
030	Hoofdstraat 171	Woonhuis	11242
031	Hoofdstraat 180	Woonhuis	11243
032	Hoofdstraat 186	Winkelwoonhuis	11244
033	Hoofdstraat 187; 189	Woonhuis	11245
034	Hoofdstraat 191	Woonhuis	11246
035	Hoofdstraat 196	Woonhuis	11247
036	Hoofdstraat 199	Woonhuis	11248
037	Hoofdstraat 201	Woonfunctie	11249
038	Hoofdstraat 202	Woonhuis	11250
039	Hoofdstraat 203	Woonhuis	11251
040	Hoofdstraat 206	Mortuarium	11252
041	Hoofdstraat 208	Woonhuis	11253
042	Hoofdstraat 215	Kantoor	11254
043	Hoofdstraat 234	Woonhuis	11255
044	Hoofdstraat 239	Woonhuis	11256
045	Hoofdstraat 257; 259	Boerderij	11257
046	Hoofdstraat 261	Woonhuis	11258
047	Hoofdstraat 279	Woonhuis	11259
048	Hoofdstraat 285	Woonhuis	11260
049	Hoofdstraat 286; 288	Woonhuis	11261
050	Hoofdstraat 298; 298a	Woonhuis	11262
051	Hoofdstraat 300	Woonhuis	11263
052	Hoofdstraat 306	Woonhuis	11264
053	Hoofdstraat 334	Tuinderswoning	11265
054	Outger Jacobszn.straat 15	Kantoor	11266
055	Kleine Kaai 2; 4; 6; 8; 10; 12	Woonhuis	11267

056	Kolk; Grote Kaai 134	Overhaal	11268
057	Veilingweg 39	Bloembollenveiling	11269

Gemeente Stede Broec/Grootebroek

058	Compagniestraat 2	Woonhuis	11270
059	Compagniestraat 16; 18	Woonhuis	11271
060	Industrieweg 48	Bedrijfsgebouwen	11272
061	Molenstraat 2	Woonhuis	11273
062	Molenstraat bij 2	Transformatorstation	11274
063	Snoekstraat 17	Woonhuis	11275
064	Zesstedenweg 10; 12	Dubbel woonhuis	11276
065	Zesstedenweg 75; 77	Dubbel tuinderswoning	11277
066	Zesstedenweg 83	Winkelwoonhuis	11278
067	Zesstedenweg 88	Woonhuis	11279
068	Zesstedenweg 96	Woonhuis	11280
069	Zesstedenweg 114	Woonhuis	11281
070	Zesstedenweg 119	Woonhuis	11282
071	Zesstedenweg 121	Woonhuis	11283
072	Zesstedenweg 139	Woonhuis	11284
073	Zesstedenweg 158	Pastorie	11285
074	Zesstedenweg 160	Kerk; Kerkhof	11286
075	Zesstedenweg 176	Woonhuis	11287
076	Zesstedenweg 182	School	11288
077	Zesstedenweg 185	Woonhuis	11289
078	Zesstedenweg 187	Woonhuis	11290
079	Zesstedenweg 188	Woonhuis	11291
080	Zesstedenweg 189	Kerk; Kerkhof	11292
081	Zesstedenweg 195; 197	Pastorie; Mortuarium	11293
082	Zesstedenweg 201	Balletstudio	11294
083	Zesstedenweg 205	Makelaarskantoor	11295
084	Zesstedenweg 209	Woonfunctie(?)	11296
085	Zesstedenweg 211; 213	School	11297
086	Zesstedenweg 214	Woonhuis	11298
087	Zesstedenweg 215	Woonhuis	11299
088	Zesstedenweg 220	Woonhuis	11300
089	Zesstedenweg 225	Woonhuis	11301
090	Zesstedenweg 227	Woonhuis	11302
091	Zesstedenweg 229	Woonhuis	11303
092	Zesstedenweg 230	Woonhuis	11304
093	Zesstedenweg 231	Woonhuis	11305
094	Zesstedenweg 234	Woonhuis	11306
095	Zesstedenweg 241	Woonhuis	11307
096	Zesstedenweg 243	Woonhuis	11308
097	Zesstedenweg 254	Woonhuis	11309
098	Zesstedenweg 256	Woonhuis	11310
099	Zesstedenweg 258	Woonhuis	11311
100	Zesstedenweg 259	Peuterspeelzaal	11312
101	Zesstedenweg 261	Schoolmeesterswoning	11313
102	Zesstedenweg 263	Woonhuis	11314
103	Zesstedenweg 265	Woonhuis	11315
104	Zesstedenweg 269	Woonhuis	11316
105	Zesstedenweg 335-341	Woningbouwcomplex	11317

Gemeente Stede Broec/Lutjebroek

106	Pastoor Gielenstraat 16	Woonhuis	11318
107	Horn 4	Woonhuis	11319
108	Horn 75	Tuinderswoning	11320
109	P.J. Jongstraat 23	Winkel	11321
110	P.J. Jongstraat 27; 29	Woonhuizen	11322

111	P.J. Jongstraat 33	Winkel	11323
112	P.J. Jongstraat 43	Onbekend	11324
113	P.J. Jongstraat 45	Kerk; Pastorie	11325
114	P.J. Jongstraat 50	Woonhuis	11326
115	P.J. Jongstraat 53	Verpleeghuis	11327
116	P.J. Jongstraat 62	Woonhuis	11328
117	P.J. Jongstraat 83a	Woonhuis	11329
118	P.J. Jongstraat 85	Cultureel Centrum	11330
119	P.J. Jongstraat 107	Woonhuis	11331
120	P.J. Jongstraat 120	Winkelwoonhuis	11332
121	P.J. Jongstraat 121	Woonhuis	11333
122	P.J. Jongstraat 122	Woonhuis	11334
123	P.J. Jongstraat 130	Woonhuis	11335
124	P.J. Jongstraat 138	Woonhuis	11336
125	P.J. Jongstraat 141	Woonhuis	11337
126	P.J. Jongstraat 168	Woonhuis	11338
127	P.J. Jongstraat 170	Woonhuis	11339
128	P.J. Jongstraat 200	Woonhuis	11340
129	Nico Kolenbergstraat 14	Woonhuis	11341
130	Sint Nicolaasstraat 20	Woonhuis	11342
131	2e Rozenstraat 1	Woonhuis	11343

Gemeente Stede Broec/buitengebied

132	Zuiderdijk 4, 5	Gemaal; Woonhuis	11344
133	Zuiderdijk 4	Woonhuis	11345
134	Zuiderdijk 5	Electrisch gemaal	11346

Colofon

Uitgave

Provinciaal Bestuur van Noord-Holland
Dreef 3, 2012 HR Haarlem
telefoon 023 14 31 43

Samenstelling

mw. drs. N.C. van Goor
Afdeling Cultuur en Educatie, Cluster Monumentenzorg
Dienst Welzijn, Economie en Bestuur

Vormgeving, zetwerk en drukwerk

Bureau Grafische Productie
Centrale Bestuursdienst

Oplage

300 exemplaren

Haarlem, februari 1994